

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา

สิ่งพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่เก่าแก่ที่สุดที่มนุษย์ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ ความคิดระหว่างบุคคลต่อบุคคล ระหว่างบุคคลต่อมวลชน และระหว่างมวลชนต่อมวลชน¹ โดยนับตั้งแต่ โยฮัน กูเตนเบิร์ก สามารถคิดค้นวิธีการนำตัวพิมพ์โลหะมาเรียงเพื่อทำการพิมพ์ได้เป็นครั้งแรก สิ่งพิมพ์ก็ได้รับการพัฒนาทั้งในด้านของเทคนิคการพิมพ์ รูปแบบในการจัดวางหน้า และแนวคิดในการนำเสนอเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง ทำให้สิ่งพิมพ์สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางสื่อใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อตอบสนองของความต้องการของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

องค์ประกอบอื่นๆ ที่ทำให้สิ่งพิมพ์ยังคงอยู่ร่วมในสังคมดิจิทัลซึ่งต้องการความเร็วฉับไว และหลากหลาย ได้อย่างไม่เกิดความรู้สึกแปลกแยก ทั้งๆ ที่ธรรมชาติของสิ่งพิมพ์นั้นสื่อสารได้ช้า และความหลากหลายในการให้บรรณารักษ์แก่ผู้รับสื่อเทียบไม่ได้กับสื่อประเภทอื่น แต่จุดเด่นของสิ่งพิมพ์ก็คือ ราคาของสื่อไม่สูง ความง่ายในการเปิดรับสื่อ และความสะดวกในการพกพาสื่อ

การอยู่ร่วมในสังคมของสิ่งพิมพ์นั้นสามารถสังเกตได้จาก ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็สามารถพบเห็นสิ่งพิมพ์ได้เสมอ ตั้งแต่ใบปลิว ป้ายประกาศตามสถานที่ต่างๆ หนังสือพิมพ์ที่คนอ่านบนรถประจำทาง หนังสือพ็อคเก็ตบุ๊กที่หยิบมาอ่านยามว่าง จนไปถึงร้านขายหนังสือ แผงขายหนังสือข้างทาง หรือคนขายหนังสือพิมพ์ตามแยกใหญ่ๆ ที่รอติดเป็นประจำ ภาพเหล่านี้คือหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งพิมพ์ที่มีต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์

สิ่งพิมพ์นั้นมีอยู่หลายชนิดด้วยกันตามแต่หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา แต่ถ้าใช้หลักเกณฑ์ด้านรูปแบบหรือขนาด (Format) หลักเกณฑ์ด้านเนื้อหา (Context) หลักเกณฑ์ด้านระยะเวลาออกจำหน่าย และหลักเกณฑ์ด้านขอบเขตในการจำหน่ายเผยแพร่ ก็จะสามารถแบ่งประเภทของสิ่งพิมพ์ได้เป็น 4 ประเภทหลัก คือ หนังสือเล่ม (Book) นิตยสารหรือวารสาร (Magazine or Periodical) หนังสือพิมพ์ (Newspaper) และสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ (Special Publication)²

¹ สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์, (กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2542), หน้า 1

² สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์, (กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2542), หน้า 13

สิ่งพิมพ์ทั้ง 4 ประเภทดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะตัว ทั้งรูปลักษณะภายนอกและเนื้อหาภายในที่น่าสนใจต่อการศึกษาถึงที่มาและวิธีการในการจัดทำ ว่ามีกระบวนการในการผลิตออกมาเป็นรูปเล่มอย่างไร ตั้งแต่การวางแผนก่อนการผลิต ระหว่างการผลิต และขั้นตอนหลังการพิมพ์

อย่างไรก็ดี ผู้ศึกษาศึกษาเฉพาะกรณีของหนังสือเล่มเพียงอย่างเดียว เนื่องจากมีโอกาสได้เข้าร่วมการจัดทำหนังสือ "ราชพัสดราภรณ์" ของสำนักงานเอกลักษณ์ของชาติ ในฐานะของนักศึกษาฝึกงาน โดยเป็นผู้ช่วยในการจัดวางหน้าหนังสือ จึงทำให้ได้เรียนรู้กระบวนการในการจัดทำหนังสือเล่ม ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงออกมาเป็นหนังสือที่สมบูรณ์แบบ รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น

ผู้ศึกษาพบว่า กระบวนการในการจัดทำหนังสือเล่มที่ได้จากการฝึกงานภาคปฏิบัติครั้งนี้ เป็นหัวข้อที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีผู้ศึกษายังไม่มากเท่าที่ควร โดยส่วนใหญ่จะสนใจในด้านหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ทั้งๆ ที่หนังสือเล่มก็มีส่วนแบ่งในตลาดของสื่อสิ่งพิมพ์ไม่น้อยเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการทำงานในการจัดทำหนังสือเล่ม
2. เพื่อศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ไขที่เกิดขึ้นจากการจัดทำหนังสือเล่ม

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษา พิจารณา อธิบาย และวิเคราะห์กระบวนการทำงาน ปัญหาและวิธีแก้ไข เฉพาะกรณีหนังสือ "ราชพัสดราภรณ์" ของสำนักงานเอกลักษณ์ของชาติ โดยมีระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2546 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2547

วิธีการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษา พิจารณา และวิเคราะห์การทำงานของคณะกรรมการจัดทำหนังสือ "ราชพัสดราภรณ์"
2. ค้นคว้าจากตำราวิชาการ
3. สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง
4. ประสพการณ์จากการฝึกงานภาคปฏิบัติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงกระบวนการทำงานในการจัดทำหนังสือเล่ม
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและวิธีการแก้ไขที่เกิดขึ้นจากการจัดทำหนังสือเล่ม